

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVI, broj 20

18. svibnja 2006.

cijena 80 Ft

Kongres SHM-a, Koljnof

Foto: Šipjan Balatnac

Komentar

Falili su mi mladi

Negdje na sredini svoga životnog tijeka, u svojoj 40. godini dospjela sam kao delegat na Kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj. Netko bi rekao da je to već kasno, a netko da nije, može to svatko odlučiti po svojem suda, ali kako se tamo govorilo o budućim tendencijama te naše krovne organizacije (smanjivanje potpore iz godine u godinu), možda doista kasno. Očekujući taj važni događaj u životu Hrvata, prisjetila sam se kada sam u svome životu još jedanput bila nazočna kao gimnazijalka na kongresu, ali Demokratskog saveza Južnih Slavena. Onaj mi je ostao u sjećanju kao nešto veoma svečano, uzvišeno, kojem se treba diviti. Ne sjećam se točno u kojoj je dvorani bilo u Budimpešti, ali mnoštvo ljudi mi je još uvijek pred očima. Naravno, tada su se okupljali s nama Hrvatima i Srbi i Slovenci. Sa svojim vršnjakinjama imala sam zadaću tzv. hostese u narodnoj nošnji, i to u šokačkoj. Svi gosti koji su pristizali hvalili su nas kako smo lijepe i, dakako, ponos je rastao u nama. Šokačka nošnja mi je i dandanas ostala draga, ali jednako tako i pomurska, no rado odjenem i podravsku ili bilo koju hrvatsku, kojima se podjednako divim, ne misleći da su to odjeće karakteristične jedne ili druge regije. Što se tada zbilo na kongresu, zapravo nisam shvatila, ali sam za cijeli život zapamtila da je postojao jedan DSJS. Ne znam je li danas gimnazijalci znaju da postoji SHM. U Narodnom kalendaru iz 1975. g. pronašla sam fotografije o VII. kongresu DSJS-a na kojem je fotografirano mnogo školaraca na tome događaju, nazočni su bili i pioniri, a među redovima delegata sjedili su i gimnazijalci. Na Kongresu u Koljnofu mogla sam se računati zapravo i ja mladom, jer u redovima delegata našla sam samo nekoliko mladih od mene. Možda ipak nije bila loša zamisao onih starih vremena kada su na takav događaj pozvali i mlade i na taj ih način uveli u društveni život narodnosti, pa se ne postavlja negativno postavljeno pitanje „Gdje si bio do sada?”. Znam, neki bi me sada napali zbog rečenice „Pozvati još i školarce i gimnazijalce?”, ta to su dodatni troškovi, ali pitam se: možemo li dopustiti da žalimo novac za našu budućnost, a zatim kukamo „Nema mladih”. Nakon gotovo jednoglasnih glasovanja činilo mi se da sam opet na onom kongresu iz starih vremena, na kojima je možda unaprijed bilo pripisano na što se glasuje s golemim natpisom u pozadini „Djelima za lenjinističku narodnosnu politiku” (Narodni kalendar, 1975), dok se nije javio jedan mladi delegat ili delegat srednje dobi koji je donio svježinu u cijelu dvoranu, probudili se i drugi, i razvila se rasprava. Šteta što je to bilo pri kraju kada su već mnogi bili umorni, no ipak je uneseno nešto novo, neke nove zamisli. Jedan naš mlad Hrvat uzeo si truda da razmisli o današnjem stanju Hrvata i izradio nacrt prema kojem bi možda bolje funkcionirao društveni život Hrvata u Mađarskoj. Ne može se dogoditi da se ne uzmu u obzir njegovi prijedlozi. Kongres je to izglasovao i nadamo se da Savezovo Predsjedništvo to neće zaboraviti. Vidjevši da se i njihovo mišljenje uzima u obzir, možda će se nakon toga i drugi mladi Hrvati ohrabriti, pa će se radije uključiti u rad, imati nove zamisli, jer ne smijemo zaboraviti da su mladi ipak rođeni već u nekome drukčijem, slobodnijem svijetu, već u duhu Europske unije, koja daje slobodu razmišljanja, koja cijeni htijenje.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Prošli tjedan na društvenoj sceni Hrvata u Mađarskoj protekao je u znaku Kongresa Saveza Hrvata u Mađarskoj, održanom u Koljnofu. Okupili su se delegati iz svih hrvatskih regija kako bi potvrdili neprekidnost rada i djelovanja Saveza Hrvata te izabrali predsjednika, predsjedništvo, Savezove odbore za nastupajuće četverogodišnje razdoblje. Na Kongresu se s više strana čulo niz primjedaba na društvenu i političku stvarnost Hrvata u Mađarskoj, ali osim jednoga ponuđenog prijedloga alternativnog puta, koji nije prošao na glasovanju, drugih nije bilo. Ostala je provjerena shema koja funkcionira već 15 godina. Delegati su se većinom glasova složili kako se dobro radilo, kako su promjene nužne i kako oni koji su do sada radili u Savezovim tijelima i bili na čelu regionalnih ogranaka dobro su radili te i nadalje trebaju nastaviti svoj posao. U više navrata na Kongresu se pomalo stidljivo čulo pitanje tko su zapravo članovi Saveza i je li to fantomska organizacija ili ona doista počiva na članstvu. Zaključeno je kako što prije treba početi rad na tom polju, registrirati neregistrirane regijske ogranke koji se danas ujedinjuju u Savez s registriranim ograncima te registrirati članstvo u tim istim ograncima. Jer neki, bome, ni pred sam Kongres i pred biranje delegata nisu našli popis svojih članova. Neki su zaključili kako Savez slični starom fosilu, bilo je i onih koji su predlagali premještanje sjedišta u neku od pograničnih regija radi lakšeg dobivanja sredstava iz europskih fondova. Nije prošlo. Zapravo najznačajniji dogovor na Kongresu postignut je oko nastupajućih jesenjih izbora gdje su se delegati složili kako Savez treba sastaviti i podupirati svoju državnu

listu. Da poslova ima i da se oni ne mogu odlagati, potvrdio je Kongres koji je ukazao i na neizrečene i često prešućivane probleme u hrvatskoj zajednici. Iz dana u dan suočavamo se s novim izazovima na koje još uvijek nismo našli, ali tražimo prave odgovore. Potvrdilo se kako ima malo ljudi koji se žele prihvatiti zadataka što ih ovi novi izazovi nose sa sobom i kako se zapravo plašimo promjena bilo koje vrste. A očito je kako su one potrebne i neminovne jer nas je iz dana u dan sve manje. Kongres nije pobudio nikakvo zanimanje medija ni političke sfere, ni matičnog ni većinskog naroda. Kakve li razlike u odnosu na kongrese otprije desetak i više godina kada je Savez Hrvata u Mađarskoj zapravo bio nositelj programa i ciljeva te politička alfa i omega hrvatske zajednice. Danas je prevagnulo samoupravljanje koje se nalazi pred novim izazovima, zakon traži bazu i potvrdu vjerodostojnosti upravo u organiziranoj, registriranoj, zakonom priznatoj i u zakonskim okvirima djelujućoj civilnoj sferi, na civilnim organizacijama i udrugama, a jedna od njih državnog karaktera, opće poznata i priznata, dobro zemaljski organizirana jest upravo Savez Hrvata u Mađarskoj. U tome leži izazov za ovu organizaciju na koji će već uskoro morati naći prave odgovore jer po mnogima ona je zalag očuvanja jedinstva i zajedništva Hrvata u Mađarskoj. Ali vrijeme koje je pred njom jest i vrijeme u kojem može osnažiti ili oslabiti svoju ulogu i značenje. Jer sve ipak stoji na ljudima, u prvom redu na svjesnim Hrvatima koji životom i primjerom pokazuju i dokazuju svoju odanost i poniznost pred zajednicom.

Branka Pavić Blažetin

Aktualno **Kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj Koljnof 2006**

U Koljnofu je 13. svibnja održan redoviti Kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj. Delegate je u ime domaćina pozdravila predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i načelnica Koljnofa Marija Pilšić koja je naglasila radost susreta u Koljnofu, a potom je moderatorica svečanoga programa Ingrid Klemenšić uvela delegate i goste u svečani program. Koljnofski tamburaši izveli su mađarsku, hrvatsku, te gradišćansku himnu, a jednako tako i novouglažbljenu pjesmu poznatoga hrvatskog pjesnika Marka Dekića, Naše korijenje. Nakon toga su učenici koljnofske škole Mihovila Nakovića u igrokazu naziva „1533 ljeta Koljnof“ prikazali kako su Hrvati došli u to selo, kako su živjeli kroz povijest i kako žive danas 2006. u Koljnofu. Od turskih napada i bježanja na područje Koljnofa, Briga i Matine kuće do sela danas, starih fotografija tamburaša i pjesme. Bila je to šetnja kroz prošlost i sadašnjost Hrvata u Koljnofu, popraćena prekrasnim stihovima Mate Šinkovića „Hrvat su mi otac i Hrvatica mat“, te plesnom koreografijom najmlađih Koljnofaca koje su za svečani nastup pripremili Edit Grubić, Ingrid Klemenšić i Geza Völgyi ml.

Kongresu se od delegiranih 100 delegata odazvalo njih 94. Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac pozdravio je delegate, zahvalio je mladim Koljnofcima na dočeku te pozdravio ugledne goste predavši im riječ.

Obraćajući se nazočnima, predsjednik HDS-a Mijo Karagić je naglasio kako su među delegatima i oni koji su sudjelovali prvoj Skupštini utemeljenja Saveza Hrvata u Mađarskoj u Sambotelu 1991. godine. Utemeljili smo tada prvu krovnu udruhu Hrvata u Mađarskoj, bili su to revolucionarni dani i atmosfera. Nakon dugih olovnih godina i raspada DSJS-a Hrvati su dobili status povijesne manjine koja je krenula svojim putem. Ljudi su bili veseli i zadovoljni. Dobili smo svoje ime, jezik i nacionalni ponos i potpunu slobodu u kreiranju svoje sadašnjosti i budućnosti. Godine 1993. Kongres je prekinuo svoj rad, imali smo i sudsku raspravu i zbog toga su se mnogi delegati suzrim očima vraćali svojim kućama. Oni su u pravu koji su tada shvatili važnost političkog jedinstva i zajedništva Hrvata u Mađarskoj. Savez je danas krovna civilna i kulturna neprofesionalna udruha. Ako mislimo nešto mijenjati u Statutu, moramo evidentirati ovaj pravni položaj, radne uvjete,

ciljeve i financijske kondicije civilnih i kulturnih udruga u Mađarskoj. Jedno je sigurno: Hrvatima je danas najvažnije sačuvati političko jedinstvo, naše zajedništvo, konstruktivnost, jedan kulturni i tolerantan dijalog u suvremenim demokratskim odnosima koji će nas još više ujediti u civilnim udrugama i manjinskim samoupravama. Samo ćemo tako moći uskladiti naš rad, samo ćemo tako moći dati adekvatne odgovore na nove društvene izazove, što nikako ne znači istomišljenost te djelovanje i međuljudske odnose bez konstruktivnih diskusija i sučeljavanja stavova i vizija. Kongresu želim uspješan rad u demokratskoj i tolerantnoj atmosferi. Mi smo i do sada imali dobre odnose i sa Savezom i s našim udrugama. Isti nam je cilj i misija: raditi za boljitak Hrvata u Mađarskoj i usporavanju asimilacije naših ljudi na ovim prostorima – zaključio je u svom obraćanju delegatima Kongresa predsjednik HDS-a Mijo Karagić.

Skup je pozdravio u ime veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti Davor Pomykalo, savjetnik u Veleposlanstvu, a delegatima se obratio i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Ivan Bandić. Nazočnima se obratio i Antal Heizer, predsjednik Ureda za nacionalne i etničke

Izborni kutak

Od Molbenice do prijama na birački popis

Ovih dana, ali najkasnije do 31. svibnja, svim građanima s glasačkim pravom na izborima za mjesne samouprave i načelnike koji će do 1. listopada napuniti 18 godina bit će dostavljena «Obavijest o izborima za manjinske samouprave» i «obrazac Molbenice» kojom se najkasnije do 15. lipnja može tražiti upis na birački spisak određene manjine. Do istoga dana, dakle do 15. lipnja, voditelj mjesnog izbornog ureda odlučuje o uzimanju na popis birača. Izbori za mjesne manjinske samouprave raspisuju se 65 dana prije održavanja izbora, ako u tom trenutku na popisu birača ima barem 30 birača. Nakon pravomoćnih rezultata izbora popis manjinskih birača bez daljnje se mora uništiti. Prema prilogu br. 4. Zakona o pravima nacionalnih i etničkih manjina iz 1993. godine obrazac Molbenice za prijem na popis manjinskih birača traži već uobičajene osobne podatke i adresu podnositelja, zatim njegovu izjavu o pripadnosti određenoj manjinskoj zajednici, uz molbu za prijam na popis birača i vlastoručni potpis. Po zakonskim odredbama Molbenica se može dostaviti putem poštanskog pisma ili ubacivanjem na određeno mjesto u mjesnom izbornom uredu, obično načelničkom uredu. Zakonom se ne brani da netko od birača pokupi više molbenica i dostavi ih na određen način, stoga manjinskoj zajednici predstoji da se što bolje organizira i pripremi radi uspješnih manjinskih izbora.

Koliko će članova imati manjinske samouprave?

Sve manjinske samouprave imat će po pet zastupnika bez obzira na broj stanovnika danog naselja. Izbori za manjinske samouprave mogu se održati ako ima najmanje pet kandidata u danome naselju. Ako u međuvremenu nakon izbora broj izabranih zastupnika manjinskih samouprava padne ispod tri, manjinska samouprava prestaje postojati. Nema mogućnosti međuvremenih izbora, stoga se i predlaže da civilne organizacije koje postavljaju kandidate postave u svakom slučaju više od pet imena.

manjine, naglasivši u svom govoru kako prije dvadesetak godina nismo ni mislili da ćemo živjeti u Europi bez granica, danas je to stvarnost, mi smo u Uniji, i Hrvatska tamo teži. I nacionalne manjine u tom kontekstu trebaju naći svoje mjesto. Nalazimo se u dobu pravnih normi koje su, izmjenom Zakona o nacionalnim i etničkim manjina i Izbornog zakona, u ruke civilne sfere dale ključ opstanaka nacionalnih manjina. Samoupravljanje i izbori u rukama su civilne sfere, na koju se moramo oslanjati i na njoj graditi samoupravni sustav. Manjine se trebaju samoorganizirati. Kod Hrvata u Mađarskoj Savez je postojao i postoji, tim je i lakši zadatak zajednice. Smatram da nova zakonska norma potiče zajedništvo unutar zajednice. Nalazimo se u ključnomu predizbornom razdoblju, sve će se odlučiti između 1. lipnja i 15. srpnja, znat ćemo u kojim naseljima ćemo moći pokrenuti manjinske izbore. Hoćemo li imati županijski nivo i kako ćemo utemeljiti državne samouprave. Jedno je sigurno: zakonodavac je odlučio jačati civilnu sferu i dati joj nadzor u ruke. Društveno je to zajedništvo koje počiva na društvenom radu koji utemeljuje političku sferu. Otvaraju se mogućnosti koje treba iskoristiti. Neki članovi zajednice naći će svoje mjesto i misiju u civilnoj sferi, drugi u političkoj i samoupravnoj, kao zastupnici manjinskih ili mjesnih samouprava, drugi kao voditelji ustanova ... U tom duhu ja vam danas želim uspješan rad. Odgovornost je u rukama zajednice jer nema dva Hrvata u Mađarskoj, ne udvostručuje se broj Hrvata, nego broj zadataka, i to u civilnoj i samoupravnoj sferi – zaključio je Antal Heizer.

Predsjednik Saveza Joso Ostrogonac za predsjedavatelja Kongresa predložio je Stipana Karagića, koji je većinom glasova prihvaćen, a potom je prihvaćen dnevni red Kongresa koji se sastojao od ovih točaka:

1. Izvješće o radu Saveza Hrvata u Mađarskoj od 2002. do 2006. godine
2. Financijsko izvješće Saveza Hrvata u Mađarskoj od 2002. do 2006.
3. Prijedlog izmjena i dopuna Statuta Saveza Hrvata u Mađarskoj
4. Izbor članova Zemaljskog odbora Saveza Hrvata u Mađarskoj
5. Izbor članova Odbora za financije i nadzor Saveza Hrvata u Mađarskoj
6. Izbor predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj
7. Ostala pitanja i prijedlozi
 - a) Donošenje odluke o smjernicama za kandidate Saveza Hrvata u Mađarskoj na manjinskim izborima 2006. godine.

Za ovjerovitelje zapisnika Kongresa izabrani su Franjo Grubić i Mišo Šarošac, a u Odbor za prebrojavanje glasova: Čaba Horvath, Mirjana Keresteš, Marija Vargović, Piroška Gujaš Dudaš, Franjo Čepelsiget i

Đurđa Geošić. Predsjedništvo Saveza Hrvata u Mađarskoj zauzelo je svoje mjesto: Marija Pilšić (Gradišće), Angela Šokac Marković (Bačka), Jelica Pašić Drajko (Budimpešta), Ladislav Penzeš (Zala), Mišo Hepp (Baranja), Zoltan Sigečan (Podravina).

Predsjednici „ogranaka” ukratko su se osvrnuli na svoj rad u protekle četiri godine. Jedini neskladan ton čuo se iz izvješća predsjednika Društva Horvata kre Mure Ladislava Penzeša koji je između ostalog rekao:

Kada sam se počeo pripremati za današnji kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj, počeo sam razmišljati kakvo je trenutačno stanje našega društva. Društvo koje smo osnovali 1991., ove bi godine trebalo slaviti 15. obljetnicu opstojnosti. Ali iz našega statuta proizlazi kako smo zapravo osnovani tek 1994. godine. Tražio sam popis članova našega društva, ali ga nisam našao. Kakvo je onda naše društvo, ni sam ne znam. Po kakvim smo načelima radili i kako možemo dalje. I to pokazuje kako ne ide baš sve glatko, onako kako bi moralo ići. Ali imalo je društvo i svojih uspjeha, priredaba koje smo pratili, pomagali, a na neke nismo ni obraćali pažnju. O manjinskim samoupravama, radili smo katkad jedan kraj drugoga ne obraćajući pozornost na međusobne programe. Svako je selo radilo za sebe, hrvatski programi bili su izolirani. Nešto se radi, ali ne ide kako bi trebalo. Nema nigdje novca, nestaju agilni, aktivni organizatori, sve je manje onih koji se vežu za naše organizacije. Slični smo dječacima iz Pavlove ulice. Žvačemo, žvačemo nešto, raspravljamo o nečemu, ali nikako nam ne ide bolje, ni po regijama ni u Savezu. Svatko to zna, ali nikako se ne možemo otrgnuti onih starih metoda, starih organizacijskih okvira ŠTO JE POTREBNO? Moramo

srediti naše redove, započeti organizirano raditi. Moramo se skupiti i dogovoriti o našim ciljevima, istinsko prikazati naše bolesti, trebamo raspravljati o tome što hoćemo i kako želimo očuvati naše društvo, naše regionalne organizacije, naš Savez, pojačati civilni svijet našega hrvatstva.

Predsjednik Saveza Joso Ostrogonac dao je usmenu dopunu Izvješću o radu, naglasivši: Zadnje četiri godine nimalo nisu bile lake. Došlo je do personalnih promjena u ograncima, izgubili smo niz naših aktivista. Savezov rad ovisi u prvom redu o ljudima, aktivnosti biranih tijela, Predsjedništva, Zemaljskog odbora i Nadzornog odbora. Jer njihove primjedbe iz regija, prijedlozi, kritike i samokritike, potvrde o dobrom djelovanju, potvrde da smo na dobrom putu ili moramo skrenuti

Ladislav Penzeš

u druge smjerove, samo nam to daje priliku da donesemo dobre odluke. Naš se rad odražava na priredbama koje se organiziraju u regijama, tomu dajemo malo promidžbe i ne naglašavamo dovoljno da je organizator Savezova regionalna udruga ili da se program odvija uz pomoć Savezove regionalne udruge. Ne slažem se s činjenicom ni s onima koji naglašavaju da u Savezovim tijelima rade isti ljudi, koji su i u mjesnima ili državnoj samoupravi. Mislim kako je koordinacija i donošenje zajedničkih odluka ovako puno lakše jer u mnogim slučajevima ciljevi su nam isti. Civilnim udruagama nije zadatak politiziranje, ali bez politike ne ide, trebamo zatražiti potporu političara za naše djelatnosti. Pred nama su izbori, trebamo donijeti važne odluke glede osnivanja mjesnih, županijskih hrvatskih samouprava te državne samouprave. Prije dobrih mjesec dana osnovali smo odbor koji je dobio zadaću izraditi smjernice u svezi s jesenskim izborima. Isto to je učinila i državna samouprava. Ako ovaj današnji kongres uspješno obavi svoj rad, mi ćemo već idućega tjedna sazvati naš odbor da nastavi svoje djelovanje prema onim alternativama koje ste vi odredili i odobrili.

Nakon usmene dopune prihvaćeno je Izvješće o radu Saveza u protekle četiri godine, a potom i financijsko izvješće. Nije bilo nikakvih upita ni prijedloga.

Treća točka dnevnoga reda bila je prijedlog izmjene i dopune Statuta Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji je Kongresu podnijelo Društvo Gradišćanskih Hrvata, čiji je Odbor za izradu izmjena i dopuna Statuta za novi ustroj Saveza Hrvata u Mađarskoj izradio prijedlog zato da Kongres raspravlja o njemu. Uz ovu točku dnevnoga reda kao dopuna na glasovanje je podnijet i Prijedlog Statuta Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj, s neznatnim izmjenama. Prvi prijedlog delegatima je u ime svoje regije predstavio delegat Franjo Pajrić.

Zamisao prijedloga je da se Statutom izmijeni i naziv Saveza, neka to bude Savez Hrvata u Mađarskoj pod imenom Savez hrvatskih civilnih udruga u Mađarskoj.

U svom izlaganju Pajrić je naglasio kako se civilna društva temelje na članstvu, pa je i za budućnost Hrvata u Mađarskoj i Saveza potrebna baza na kojoj se temelji nadgradnja, iz baze izlaze birani delegati. Danas u Mađarskoj nisam dobio odgovor na pitanje koliko registriranih članova imaju naše regionalne organizacije, koliko registriranih hrvatskih društava, neregistriranih formi organiziranja ... Po prijedlogu, civilne bi se udruge od lokalnih preko regionalnih mogle udruživati u državne. U obliku piramide, kolika je baza, tolika je i njezina zastupljenost u vrhu odlučivanja u toj piramidi. Temeljeći se na svojim regionalnim jedinicama, Savez bi trebao provesti i zahtijevati njihovu registraciju i registraciju članstva, a određeni

hrvatski krajevi (regije) bi po broju članova registriranih i neregistriranih formacija i njihovoj djelatnosti imali pravo delegirati i broj delegata u vrhovna tijela odlučivanja državne civilne udruge kojom bi upravljalo predsjedništvo, tajnik i predsjednik, osiguravajući tako stalnu komunikaciju sa svojim podružnicama, protok informacija, komunikacija bi tako postojala na svim razinama. Moramo izmisliti zanimljive projekte jer se nalazimo na pragu europskih fondova iz kojih sredstava mogu dobiti civilna društva i pametne zamisli, te provesti te projekte na međunarodnom, regionalnom pa i na državnom nivou. Danas je najveći nedostatak Saveza i ovoga kongresa nedorečenost oko delegiranja delegata na Kongres. Naime, broj delegata određen je dogovorom po uravnilovki, koja ne predstavlja stvarno stanje na terenu i stvarnu aktivnost civilnih udruga, a tu mislim i na registrirane i na neregistrirane udruge, društva, zborove, umirovljenike ... Sustav je trom i nepregledan, a u tome sustavu se moglo dogoditi da vrlo aktivni i vrijedni članovi, korisni članovi naše manjine su izostavljeni. Dolazimo do paradoksa kao i kod manjinskih samouprava, gubimo ljude, mnoga se mišljenja ignoriraju, gubi se volja za uključivanjem u rad i život Hrvata u Mađarskoj.

Mi predlažemo godišnji kongres, a između kongresa poslove bi vodilo predsjedništvo. Predsjednik i tajnik birali bi se na četiri godine. Delegiranje bi bilo po načelu „jedna udruga jedan delegat“, s tim kako bi svakih 50 idućih članova udruga imalo pravo delegirati još jednoga člana. A neregistrirana društva slala bi delegate zbrajanjem svojih članova i izračunavanjem broja delegata. Krajnji je cilj registriranje svih udruga i svih članova. Tako možemo stvoriti istinsku civilnu sferu Hrvata u Mađarskoj. Smatramo kako bi

HDS trebao znatno više pomagati hrvatsku civilnu sferu, i ne baviti se stvarima kojima bi se trebao baviti jedan jaki Savez, kulturom, športom, natjecanjima, on u prvom redu treba politički izboriti prava Hrvatima u Mađarskoj. Sadašnji je Savez patuljasta organizacija, državnog ranga, predložimo promjene koje su nužne i izglasavanje predloženog statuta – zaključio je Franjo Pajrić u ime Društva Gradišćanskih Hrvata.

Prijedlog je izazvao burnu raspravu u kojoj se našao i niz nepotrebnih riječi. Predsjednik Saveza odlučno je odbacio neutemeljene i improvizirane kritike, a osjećajući se prozvanim, reagirao je i predsjednik HDS-a Mijo Karagić, ujedno i delegat Budimpeštanske regije, kazavši kako riječi delegata Pajrića o radu i djelovanju HDS-a ne stoje i kako se o aktivnostima i postignutim rezultatima HDS-a može redovito čitati u našem tjedniku i ostalim hrvatskim medijima u Mađarskoj, te kako upravo sadašnji ustroj HDS-a omogućava informiranost jer se pazilo da jedan zastupnik Skupštine na neki način predstavlja dva naselja ili dvije manjinske samouprave u Skupštini HDS-a. Osvrnuvši se na prijedlog Gradišća, Mijo Karagić je kazao kako o njemu treba razmišljati. Prijedlog delegata Jože Đurica da se na licu mjesta oformi radna skupina koja bi razmotrila ovaj prijedlog i možebitno se on ugradio u sadašnji Statut, nije prošao.

Delegat Vince Hergović se u svom istupu osvrnuo na govor Antala Heizera, predsjednika Ureda za nacionalne i etničke manjine, ocijenivši kako državna politika nama ne treba tumačiti što da radimo, a prijedlog „mladih“, kako ga je nazvao Hergović, i nije prijedlog mladih, već ljudi koji su već danas stariji od njega kada je on prije 15 godina počeo svoj rad u Savezu; treba podržati nove inicijative.

Gabor Győrvári smatra kako se sadašnje Savezovo ustrojstvo treba trenutačno zadržati, a može se utemeljiti Savez hrvatskih civilnih

udruga u Mađarskoj jer je to dobra zamisao, a i potrebno nam je što više civilnih udruga.

Na glasovanje je stavljeno više prijedloga. Prijedlog Ladislava Penzeša da se oformi radna skupina koja će razmotriti nove inicijative i ako je potrebno sazvati izvanredni kongres Saveza Hrvata u Mađarskoj – prihvaćen je. Prijedlog Društva Gradišćanskih Hrvata o izmjeni Statuta odbijen je. Prihvaćen je i prijedlog o podupiranju inicijative za utemeljenje Saveza hrvatskih civilnih udruga u Mađarskoj. Prijedlog izmjene Statuta Saveza sa strane Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj prihvaćen je.

Nakon toga prišlo se izboru članova Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj. Za članove novoga Predsjedništva izabrani su: Angela Šokac Marković (Bačka), Marija Pilšić (Gradišće), Mišo Hepp (Baranja), Zoltan Sigečan (Podravina), Jelica Pašić Drajkó (Budimpešta) i Ladislav Penzeš (Zala).

Izabrani su i članovi Zemaljskog odbora: iz Gradišća Nikola Kohut, Kristina Glavanić,

Matija Šmatović, Geza Völgyi ml.; iz Bačke Joso Šibalin, Anica Matoš, Matija Goher; iz Zale Katarina Koncer, Štef Körmendi, Čaba Prosenjak; iz Budimpeštanske regije Martin Išpanović, Zorica Agatić i Marko Dekić; iz Podravine: Joso Solga, Franjo Horvat i Đuso Dudaš; iz Baranje Arnold Barić, Mišo Šarošac i Mijo Mijatović. Izabrani su i članovi Odbora za financije i nadzor: Marija Kralj, Mate Miljački, Eva Išpanović, Mijo Štandovar, Ružica Hum i Tibor Dombai.

Nakon toga prišlo se glasovanju za izbor predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj. Pavo Gujaš predložio je Josu Ostrogonca, a Katica Koncer Franju Pajrića. Nije bilo više prijedloga. Josu Ostrogonac je prihvatio kandidaturu, a Franjo Pajrić ju je odbio. Odlukom delegata javnim glasovanjem za predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj u nastupajuće četiri godine izabran je Josu Ostrogonac.

Nakon toga prišlo se glasovanju o donošenju odluke o smjernicama za kandidate Saveza Hrvata u Mađarskoj na manjinskim izborima 2006. godine. Delegati Kongresa složili su se s prijedlogom Predsjedništva da Savez Hrvata na nastupajućim izborima za manjinske samouprave, kao civilna udruga, kandidira one kandidate (na mjesnoj, županijskoj i državnoj razini) koji su se izjasnili kao pripadnici hrvatske zajednice u Mađarskoj, koji znaju hrvatski jezik i koji aktivno sudjeluju u javnom životu Hrvata u Mađarskoj. Pri tome, naravno, pravo prijedloga je u rukama mjesnih registriranih civilnih društava ili drugih oblika organiziranja (plesna skupina, tamburaški sastav, čitaonica ...). Prijedlog smjernica delegati Kongresa su izglasovali. Završnim riječima novoizabranoga predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj Jose Ostrogonca završen je Kongres Saveza Hrvata u Koljnofu.

Branka Pavić Blažetin

Razgovor s Josom Ostrogoncem, ponovno izabranim predsjednikom SHM-a
**Kada je riječ o jedinstvu Hrvata u Mađarskoj, uvijek
 nađemo kompromisna rješenja**

Najveća rasprava na Kongresu Saveza Hrvata u Mađarskoj povela se o Statutu. Naime, bilo je dva prijedloga: jedan je Kongresu predložilo Predsjedništvo, a drugi je predložila Gradišćanska regija, koji je predstavio dr. Franjo Pajrić. Kako vidiš tu raspravu i pitanje Statuta?

– Prije svega meni je drago da smo vodili jednu ipak kulturnu raspravu oko dva statuta, zapravo oko dva programa. Oko jednog što ga je izradilo naše Predsjedništvo, jer smo morali Statut uskladiti sa sadašnjim zakonima, i prilagoditi ga prema promjenama nastalim u proteklom razdoblju. Nakon određenih promjena u pojedinim tijelima, Predsjedništvu i Zemaljskom odboru, zbog smrti ili naprosto izbornih promjena u regionalnim organizacijama, morali smo izraditi prijedlog za izbor novih dužnosnika. Novim se statutom rješava i to pitanje. O tome se raspravljalo po regijama, koje je prihvaćeno kao prijedlog Predsjedništva. Gradišćanska je regija, ili dio ljudi ove regionalne organizacije, izradila jedan drugi, sasvim nov statut kojim bi se Savez stavio na posve nove osnove. Počevši od Savezova naziva do izmjene njegova ustrojstva i rada. Naravno, oko toga se razvila rasprava, pa smo razmotrili mogućnosti koje nam nudi novi prijedlog. I sâm sam rekao da ima dobrih zamisli, prema kojima bismo od dva ponuđena mogli izraditi jedan novi, bolji statut, ali ima i takvih dijelova s kojima se ne mogu složiti jer ne vidim realne mogućnosti da se oni provedu u praksi, da Savez proradi prema tim odredbama.

Vrativši se na početak Kongresa, na izvješće o radu i financijama, može se reći da je bilo samokritike koju su izrekli, među ostalima, i ti kao predsjednik, a i predsjednici nekih regija. Mogu spomenuti možda i najoštriju kritiku izrečenu na Kongresu prema kojoj se Savez nalazi na silaznoj putanji. Je li to uistinu tako, odnosno smeta li Savezu kritika, i što je pouka iz svega što smo danas čuli?

– Da se Savez nalazi na silaznoj putanji, da je u nekoj agoniji, onda sam uvjeren da od 94

nazočna (od ukupno 100 op. a.) delegata znatna većina ne bi glasovala za tu agoniju koju po nekim kritičarima predstavljam ja kao predsjednik. Mislim da smo bili samokritični, svi u regijama su iznijeli i pozitivne i negativne ocjene, koje možda i nisu prvenstveno naša krivica. Da nismo dobili putem natječaja onu svotu novca koju smo dobivali prije pet-šest, ili deset godina, da je država smanjila fond za dodjelu novca, to isto nisu dobile ni ostale civilne udruge. To je doista tragično, a ono se odražava i na ustrojstvo Saveza. Nisam protiv da imamo svoje profesionalce na terenu, jer tko radi, toga treba i platiti, ali sadašnji predsjednici regija ne dobivaju ništa za svoj rad, čak ni ja kao predsjednik. Nema honorara, nema plaća, unatoč tome svi su se primili rada, jer ipak postoji neka nostalgija, osjećaj odgovornosti prema našoj krovnoj organizaciji. To su većinom ljudi koji su se u Savezov rad uključili još kao omladinci, osnivači su Saveza Hrvata u Mađarskoj 1990., koji ne žele da se ukine nešto što ima svoju tradiciju, a uvjeren sam i budućnost. Stoga se ne slažem da je Savez u agoniji, jer onda ne bismo imali regionalne organizacije, ne bismo imali predsjedništvo, Hrvatski dan i niz kulturnih priredaba koji se odvijaju po našim mjestima diljem Mađarske, od Bačke do Gradišća i Budimpešte.

Slažeš li se s mišljenjem da je potrebno bolje organizirati civilno društvo budući da naše članstvo, naše mjesne organizacije nisu tako dobro organizirane kao nekada? Uostalom prihvaćen je i prijedlog da se inicira bolje povezivanje civilnih udruga ... Na koji način, i što se na tome polju može uraditi?

– Slažem se s prijedlogom da se utemelji savez hrvatskih civilnih udruga u Mađarskoj. Što više udruga imamo, to smo jači, uspješniji, ali one ne smiju raditi jedne protiv drugih. Najvažnija je suradnja među njima. Drugo vrlo važno pitanje tiče se registracije članstva. Mi imamo registrirano članstvo, javljaju nam se i novi članovi, stoga ne mislim da smo u agoniji. Ne zato da se prepucavamo na Kongresu koja će regija koliko delegata dati, ali imamo šest ravnopravnih regija iako povijesno znamo da su one različite, u nekoj imamo više, u nekoj manje naselja ili udruga. To ne znači da po tome kulturni rad teče bolje ili lošije. Ne možemo se dijeliti po tome koliko nas ima, već po tome radi li se ili ne. Imamo i fantomskih organizacija, s predsjednikom bez članstva, ili pak sa članstvom koji nisu Hrvati, a dobivaju sredstva kao i SHM. Usto nam više škode negoli pomažu. U tome smislu trebamo napraviti reda, to ćemo i učiniti. Tim više jer nam predstoje izbori, i moramo se pripremiti, što bolje organizirati.

Kongres je prihvatio smjernice za predstojeće izbore manjinskih samouprava. Što će na tome polju raditi SHM?

– S jedne strane, trebamo se pripremiti za jesenske mjesne izbore, a potom i za regionalne i državne izbore koji će se održati u ožujku 2007. godine. Kao jedina krovna, ujedno najveća civilna udruga Hrvata u Mađarskoj, sastavili smo kriterije prema kojima ćemo postaviti svoje kandidate na mjesnim izborima, radi što boljeg ustrojstva regionalnih hrvatskih samouprava i hrvatske državne samouprave. Prema tome kandidirati će se pripadnici hrvatske manjine, koji govore hrvatski jezik i aktivno sudjeluju u društvenom i kulturnom životu hrvatske zajednice. Naravno, podržat ćemo kandidate u suradnji s mjesnim i regionalnim organizacijama, ne mijesajući se u njihove unutarnje stvari. Kongres je ovlastio Zemaljski odbor da odlučuje o tim pitanjima. Stoga će se u suradnji s izbornim odborom HDS-a zajednički izraditi pripreme i nacrt za izbore, koje smo već započeli, a sutra već moramo nastaviti.

Više puta se čuje da su svugdje isti ljudi, bez namjere kritike, činjenica je da i u Savezu i u Samoupravi većinom vidimo ista lica. Je li to u redu i zbog čega je to tako?

– Ne bih se složio u potpunosti s time, jer i u Zemaljskom odboru i u Predsjedništvu imamo nove članove, a oni se biraju prema delegiranju pojedinih regija. Dakle, svaka regija sama odlučuje o članovima tih zemaljskih tijela. Istina je da je podosta istih lica u Savezu i u Samoupravi, ali to su ljudi koji su najaktivniji u svojim regijama, i u samoupravama, i u civilnim udrugama. Drugo, vjerojatno imaju ugled unutar svoje uže zajednice, zbog toga ih biraju. I treće, to je pitanje demokracije, pitanje izbora. Nisu se oni ugrurali, njih su birali u mjestima i u regionalnim udrugama, u mjesnim hrvatskim samoupravama, dakle prošli su višestruko sito, što nikako ne može biti slučajno, radi se o tome da uživaju povjerenje naših ljudi i birača. Moram u neku ruku stati u obranu tih ljudi koji su bili osnivači našega Saveza i 15-16 godina rade, međusobno se poštuju. Dakako, svako ima svoje vlastito mišljenje, zastupa interese svoje regije, ali kada je riječ o jedinstvu Hrvata u Mađarskoj, o našoj krovnoj organizaciji, onda nađemo kompromisna rješenja. Ali ima i novih imena, novih članova ZO-a i Predsjedništva, konkretno novi su predsjednici Peštanske, Podravske i Pomurske regije – Jelica Pašić Drajković, Zoltan Sigečan i Ladislav Penzeš. Ovaj Savez postoji još od 1945. godine, ponosan sam na to da je krenuo iz Bačke. Iako je tada djelovao kao DSJS, ali naši ljudi su se zalagali za svoje regije. To smo nastavili u okviru samostalne organizacije 1990. godine. Unatoč svim poteškoćama Savez se sačuvao, a i ovaj kongres protekao je, po mom sudu, kulturno i dobro. Zašto ne bi svatko imao i iznuo svoje mišljenje. No, ipak moram primijetiti, prije negoli predložim što na Kongresu, za to se trebam dobro pripremiti, biti upućen, imati odgovarajuće argumente, pa će možda bolje proći i moj prijedlog.

Hvala na razgovoru.

S. Balatinac

Antologija suvremene mađarske novele

U nakladništvu Ogranka Matice hrvatske – Osijek, na temelju izbora i predgovora povjesničara književnosti Zoltána Ágostona te prijevoda Krisztine Peternei, 2005. izišla je iz tiska Antologija suvremene mađarske novele „Valoviti Balaton“, čije je predstavljanje – zajedno s izdanjem „Tekla rijeka Drava“ – bilo 12. travnja 2006., povodom VII. Slamnigovih dana, u nazočnosti mnogobrojnih hrvatskih i mađarskih književnika te kroatista iz Poljske, u slavonskome Đakovu, gdje je o skupu objavljenih novela suvremenih autora govorio spomenuti gosp. Ágoston.

Kako je to u uvodnome slovu rečeno: „U antologiji nazvanoj Valoviti Balaton susrećemo se, naprotiv, samo sa živućim piscima, između kojih su u prethodnom izboru također zastupljeni i tekstovi Ádáma Bodora, Pétera Nádas, Ottóa Tolnaja, Pétera Esterházyja, Lászlóa Garaczija, Lászlóa Mártona i Lászlóa Darvasija. Osim navedenih, u ovom su izboru zastupljeni i hrvatskoj publici do sada nepoznati autori: Krisztián Grecsó, Zoltán Körösi, Zsolt Láng, Gábor Németh, Lajos Parti Nagy, Zsuzsa Takács i Krisztina Tóth.“ Posebice se vrednuje 14 novelistica, od koji bismo skrenuli pozornost na i našem čitateljstvu poznate mađarske književnike Pétera Esterházyja i Pétera Nádasu koji se nedvojbeno ubrajaju među najpoznatije

mađarske književnike. Nádasev velebni roman Memoarska knjiga ne pripada samo vrhuncu mađarske književnosti, nego je „jedno od najznačajnijih djela svjetske književnosti 20. stoljeća“. Čitajući novele i slažući se s priređivačem te prevoditeljicom, „... treba naglasiti da se najveći dio antologije ipak oslanja na već dokazanu kralješnicu mađarske književnosti. Neskriven cilj ove antologije bio bi u tome da se pred hrvatskim čitateljem nađu prokušani, već dokazani književnici koji na dobar način oslikavaju mađarsku novelistiku, ali koji na aktivan način mogu sudjelovati i u inozemnom književnom životu“.

U „Zaključku“ antologije stoji: „ova antologija suvremene mađarske novelistike želi prikazati djela nekoliko značajnih živućih književnika, kao što je običaj reći, bez pretendiranja na cjelovitost, ali s pretendiranjem na reprezentativnost. Valoviti Balaton tako, s jedne strane, hrvatskome čitatelju predstavlja njemu već poznate autore, ali s novelama koje dosad nisu prevedene na hrvatski jezik, a, s druge strane, želi svratiti pozornost i na nova imena suvremene mađarske književnosti“.

„Bilješke o autorima“ donose najvažnije podatke o pojedinim književnicima.

M. D.

Dan hrvatske knjige

Za razliku od mađarskih, hrvatski nacionalni blagdani ne spadaju u vremenski okvir nastavne godine. U hrvatskim prosvjetnim ustanovama u Mađarskoj ne zaostaje nam drugo nego unutar toga vremenskog okvira obilježiti takve hrvatske blagdane preko kojih se može učvrstiti povezanost s matičnom zemljom Hrvatskom. Među njih spadaju Dan kruha u listopadu i Dan hrvatske knjige u travnju, mjesecu i inače posvećenom hrvatskom jeziku, kulturi i znanosti u HOŠIG-u.

Dan 22. travnja 1996. godine Vlada Republike Hrvatske proglasila je Danom hrvatske knjige, u povodu toga što je „hrvatski Dante“, „otac hrvatske književnosti“ Marko Marulić 1501. godine na taj dan završio svoj ep Juditu. Na taj dan Društvo hrvatskih književnika svake godine dodjeljuje nagrade.

„Nagradu Juditu“ za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini u 2005. g. dobio je Nikica Kolumbić za knjigu *Poticaji i nadahnuća – Studije i eseji iz starije hrvatske književnosti*, „Nagradu Davidias“ za promicanje hrvatske književnosti u svijetu u 2005. g.

dobio je Ruggero Cattaneo za talijanski prijevod i izdanje djela *Dubravko Jelčić: Storia della letteratura croata* (Povijest hrvatske književnosti), a „Nagradu Slavić“ za najbolji autorski knjigom objavljeni prvijenac u 2005. g. dobio je *Svjetlan Lacko Vidulić* za knjigu *Muke Mikuline*.

Dan hrvatske knjige u HOŠIG-u smo obilježili 25. travnja, skupa s Hrvatskom državnom samoupravom. U knjižnici je organiziran književni susret sa suvremenim hrvatskim pjesnicima, satiričarima Stijepom Mijovićem Kočanom i Mirjanom Smažil Pejaković. Priredbu su otvorile doravnateljica HOŠIG-a Mirjana Karagić i u zastupništvu HDS-a naša bivša učenica Zdenka Šibalin.

Prigodom Dana hrvatske knjige postavljena je i izložba posvećena Marku Maruliću i značajnim hrvatskim književnicima koji ovih mjeseci imaju godišnjicu, a to su: Vjekoslav Kaleb, Milutin Nehajev, August Harambašić, Josip Eugen Tomić, Tin Ujević, Petar Zrinski, Fran Krsto Frankopan, Antun Mihanović, Vladimir Nazor, Drago Ivanišević, Josip Pupačić, Stanko Vraz. (kbj)

Trenutak za pjesmu

„Pisah se“

(oko 1100.)

V ime Otca i Sina i Svetoga Duha.
Az opat Držiha pisah se
o ledinje juže da
Zvanimr, kralj hrvatski
v dni svojen
v Svetuju Luciju.

Da iže to poreče,
klni j Bog
i dva na desete apostola
i četire evanjelisti
i svetaja Lucija.
Amen.

Az opat Dobrovit
zdah crjekav siju
I svojeju bratiju s devetiju
v dni kneza Kosmata
obladajučago vsu Krajinu.

(S Bašćanske ploče)

Iz povijesti hrvatskog tiska u Mađarskoj

Hrvatski glasnik u svaki hrvatski dom!

Draga braćo, Hrvati

u Bizonji, Četaru, Hrvatski Šica, Juri, Kemlji, Kisegu, Koljnofu, Nardi, Petrovom Selu, Plajgoru, Prisiki, Sambotelu, Starom Gradu, Šopronu, Temerju, Umoku, Undi, Vedešinu i Židanu, pozdravlja vas prvi Hrvatski glasnik, tjednik svih Hrvatov u Ugarskoj. Znamo da vi rado čitate Hrvatske novine ke dobivate od naše braće iz Austrije, ali mi se ufamo da ćete isto tako rado biti i naši pretplatnici ar će naš GLASNIK nek onda biti glasan ako dojde u svaku hrvatsku hižu. Do sada smo imali Narodne novine ke su jako malo pisale o nas, Gradišćanski Hrvati, i ke mi čudakrat nismo znali ni preštati. Teško nam je bilo ar su nas zbog našega „strašnoga i nerazumljivoga” jezika drugi ismijali i pokazivali prstom na nas pitajući: „Kakov je to jezik? Ove ni Bog ne razumi!” Med ovimi „spametnimi” je bilo i školnika, i profesora, i čuda „kulturnih djelačev ki su, ne poznajući našu kulturu, naše tradicije i navade, naše srce i dušu, govorili da je nek njevo pismo njev jezik lip i bogat. Zato smo po Drugom boju, u „sloboščini velikoj” svi morali učiti „delslavski” (južnoslavenski). A što je bio rezultat ove spametne ideje? Najmlade generacije su nam se polake, ali gvišno asimilirale, a roditeljski dom se pak udaljio od škole. Još bolje bi bilo da nismo ni imali škole, knjige, novine ar tako bismo morebit bolje sačuvali naš stari, ali lip materinski jezik ki med ugarskim i nimškim okeanom živi jur 500 ljet i ki je za ovo dužičko vrime rastao daleko od stare domovine Hrvatske, i na kom se jeziku rodila bogata kultura. Ufamo se da će Hrvatski glasnik čuda pozornosti posvetiti i nam, Gradišćanskim Hrvatom, ar ako pogledamo razne festivale zadnjih ljet (tamburaške, pjevačke, folklorne), onda smo mi svenek bili u većini. Ako je to tako, ako smo dobri kada triba tancati i jačiti, onda si i u novina prosimo naše mjesto, našu rubriku u kojoj će se pisati o nas, o naši radosti i briga – o našem žitku. Ali i to je istina da čedu se ovi cilji nek onda ispuniti ako hte se u pisanju aktivizirati naši učitelji, mladi ljudi tako da iz svakoga sela bude jedan dopisnik. Hrvatski glasnik nek ovako more biti aktualan i NAŠ. Hrvatski glasnik će vas informirati i o drugi Hrvati u Ugarskoj. Ovo svenek triba da je tako ar svi Hrvati ki su rašicani po cilom svitu, pripadaju jednomu velikomu hrvatskomu stablu koje će – zahvaljujući demokratskim promjenam – ufajmo se!, još bolje očuvati i ojačati. „Iz naši usta u Božje uši!”, a HRVATSKI GLASNIK U SVAKU HRVATSKU HIŽU!

Mijo Karagić

Hrvatski glasnik, 2. svibnja 1991.

Slovo o Robertu ...

U malome hrvatskom naselju Kozaru žive Robert Takač i njegova obitelj. Robert je pohađao hrvatski vrtić i osnovu školu Miroslava Krležu u Pečuhu. Također je u tome gradu i diplomirao kao inženjer i pedagog. Taj 25-godišnji mladić jedan je od rijetkih koji smatra važnim svoj identitet i koji ponajprije želi sačuvati narodno blago Hrvata u Mađarskoj i izvan nje. Nadareni mladi čovjek iz dana u dan posvećuje mnogo vremena svome životnom cilju. Već u mladim danima svirao je tamburu u školskom orkestru. Osim toga već sa 10 godina počinje plesati u podmlatku KUD-a „Tanac” u Salanti, gdje je proveo četiri godine i gdje se pokazao doista dobrim plesačem. Posljedica je toga da vazda raspoloženi Robert već sa svojih 14 godina počinje plesati u pečuškome „Tanacu”. Nakon nekoliko godina postaje jedan od vodećih plesača u KUD-u, a nešto poslije i garderobijer i plesni voditelj muškaraca. Mladi Kozarac sve svoje slobodno vrijeme posvećuje pjesmi i plesu. Godine 1997. u Salanti, zajedno s Annamarijom Szendrői, počinje se baviti omladinom. Njihov je cilj bio da djeca upoznaju ljepote hrvatskog folkloru. Danas Robert, tzv. Žaba, već sam vodi KUD u Salanti. Članovi salantskoga društva „Marica” već niz godina svakog petka rado ga očekuju da im veseli voditelj opet nešto nauči. Robert službeno radi kod jednoga hrvatskog poduzetnika u svome rodnom Kozaru gdje mu je savršeno znanje hrvatskoga jezika također dobro došlo. Osim toga on je i vojsku služio u pečuškome „Tanacu”, gdje je za vrijeme službovanja sakupljao folklornu građu Hrvata iz okolice Pečuha. Sakupljeno je digitalizirao, i pohranio ga u „Tanacov” arhiv.

Kao što sam saznala, Robert Takač dio slobodnoga vremena posvećuje i organizaciji hrvatske manjinske samouprave, naime, u Kozaru dosada je nije bilo. On i njegovi kozarski prijatelji svjesno rade kako bi u sljedećem izbornom ciklusu osnovali hrvatsku manjinsku samoupravu.

Kada smo ga upitali o budućnosti, o njegovu cilju, rekao je da i nadalje želi raditi s djecom, da im preda svoje znanje, a također želi i još nekoliko godina biti aktivan član u pečuškoj folklornoj skupini. Želimo mu mnogo uspjeha!

Renata Božanović

Bogatstvo ...

**Polaznici hrvatskog vrtića
u Pečuhu 1978. g.**

O Kongresu i oko njega ...

Nakon završetka Kongresa upitali smo iznositelja prijedloga Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i kandidata za predsjednika SHM-a (koji se nije prihvatio kandidature) dr. Franju Pajrića s kakvim osjećajima napušta Kongres on i njegove kolege delegati iz Gradišća koji su se zalagali za prijedlog izmjene Statuta Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji većinom glasova nije prihvaćen, ali je prihvaćen prijedlog da se oformi radna skupina koja će razmotriti te promjene i da se, bude li potrebno, sazove i izvanredni kongres.

„Već i vijesti i šaputanja o tome da će ove godine biti malo drugačije, i pri izboru delegata i na samom Kongresu, unijelo je malo aktivniji u ionako stajaću vodu našega manjinskog, narodnosnog života, ako se to još može nazvati životom. U nekim je regijama doista došlo do korjenitih promjena glede legitimnosti delegata, jer su izabrani propisanim putem, koje propisuju zakoni, ali i općeprihvaćeni demokratski formulari. U nekim je regijama to opet ostalo samo formalnost, a u nekima, koji slove kao intelektualno najjače i najsklonije nekakvim promjenama, članstvo nije bilo čak ni pozvano na delegirajuću sjednicu. U takvim se okolnostima sakupilo sto reprezenata naše hrvatske grane u Mađarskoj, koji su trebali odobriti dosadašnji Savezov rad i pokazati neke nove smjernice. U procjeni rada Saveza, koji je u stalnoj silaznoj putanji i nije ni približno organiziran kako treba, samo je dirigiran od maloga broja ljudi koji su usko povezani interesno. Ne bi bio to nikakav problem, ako bi „kola“ dobro išla. Na žalost, uistinu pokazuje sasvim suprotne tendencije. Osim prijedloga novoga Statuta, što ga je podnio DGHU, a prezentirao sam ga ja, nije bilo nikakvih konstruktivnih prijedloga.

U ocjeni rada pojedinih regija, međutim, ipak su se čule neke stidljive riječi o ne baš ružičastome stanju u našim selima i gradovima, tamo gdje se zapravo odvija civilni život Hrvata. U načelu se već 16 godina govori o potrebama reformi, o teškome stanju, koje se pak opravdava vanjskim čimbenicima i uvijek

se privatno – gotovo u svemu – u potpunosti slažemo. Kada pak dođe do glasovanja, onda se vidi koliki je postotak onih (delegiranih?, reprezentativnih?) koji su za stvarne promjene u strukturalnom, personalnom i programskom dijelu. Čak se i Gradišće ne može pohvaliti da nema više konformista nego onih koji će izdržati uza svoje stavove iako su u manjini. Svi se boje nečega, boje i plaše se novoga, jer će u tome možda biti drugi oni koji će „dijeliti karte“.

Novi prijedlog nije prošao zbog zakonskih proturječnosti. Niko nije vidio da se najednput pada na testu. Namjerno nismo u svome prijedlogu konzultirali pravnik, i to zbog toga što smo htjeli doći do pravog rezultata u procjeni: koliko je danas to hrvatsko civilno društvo zrelo, želi li raspravu, želi li tražiti rješenje. Nezavisni pravnik je ukazivao samo na proturječnost, i nije ponudio nikakvo rješenje, premda je potvrdio da razumije koncept. Radilo se samo o maloj ispravci. Ova reprezentativna grupa (većina njih) pala je na tom ispitu. Sve je ostalo isto i poslije je sve opet išlo onim starim, već svima nama znanim stazama: prijedlog je prihvaćen, i to bez ikakvih diskusija. To je, dragi naši Hrvati i Hrvatice, danas, 2006. godine, naša stvarnost. Naliči na tijelo koje leži i aktivno se više ne može pomaknuti.

Prijedlog koji je došao s baranjske strane, naime, da se napravi Savez civilnih hrvatskih udruga usporedno sadašnjem Savezu, za mene bi značilo podjelu Hrvata, jer se postavljaju dvije usporedne civilne mreže, s umalo istim članstvom. Podjela je, međutim, po mome mišljenju, polako već počela. Današnji kadar pri vrhu nije shvatio izazov vremena, pokušaj jednoga mlađeg naraštaja da promijeni sadašnje stanje, koje ima silaznu putanju. Započeti nešto novo može se samo novim ili nekim novim ljudima, koji će dati dio sebe za boljitak, jer da nije tako, zašto to nije do sada nitko uradio od stare garniture?

Da apsurdnost bude još veća, naveo bih vam tek dvije stvari. Na prijedlog promjene Statuta, koji je predložilo dosadašnje vodstvo (ostavljajući nepromijenjen niz nedorečenosti i konfuziju), već je unaprijed bilo napisano: prihvaćeno na Kongresu 13. svibnja u Koljnofu. Najvažnija tema, na žalost, i za predsjedatelja, kojem također nije bilo ni do kakve diskusije, od 13 sati bila je ručak. Kao da su se delegati došli u Koljnof naručiti i zatim siti otputovati svi doma u svoje regije.

Ni sami nismo ozbiljni, zašto to tražimo od drugoga prema nama? Ja vjerujem u drugu sliku, u druge ljude ili u drugu stranu ljudi koji su zavedeni. Na ovom kongresu smo vidjeli da ipak ima onih koji su za promjene, ali smo još slabi, neorganizirani i prestidljivi. Pozivam

sve one, a bilo ih je i među nazočnima (posebno mi se svidio prijedlog jednog poslanika iz Zale, kojem nismo uspjeli doznati ime), koji u sebi ipak osjećaju toliko moralnosti da se barem pokuša riješiti problem oko novoga prijedloga, i to još na Kongresu. O tom se prijedlogu glasovalo tek sasvim na kraju već u smiješnom aludiranju, opet se pozivajući na ručak. Čak je jedan istaknuti Gradišćanac rekao: Vi se razmišljajte, a mi ćemo se dobro najesti!

Donijeta je odluka da će se konstruktivni elementi preuzeti i ugraditi u stari Statut. Opet znano polurješenje, koje ne donosi ništa jer se radi o konceptualnim razlikama, koje se ne mogu riješiti jednostavnim inkorporiranjem. Dobro jutro, Hrvati! S ovim naslovom ćemo pokrenuti internetsku adresu na kojoj ćemo moći diskutirati. Svi i slobodno. Da čujemo i onu stranu koja kaže da je isključena, da joj se ne daje riječ. Pokažite se, i mi ćemo skupa s vama već znati započeti nešto za što smo danas bili očito preslabi.” (www.hrvati.hu)

Mišo Hepp: S jedne strane se hvalimo, s druge se tužimo. Treba raščistiti naše stvari jer ima što smo propustili, a ima i toga što smo dobro napravili. Na žalost uvjeti u kojima radi Savez i regije nisu idealni jer se dobiva malo novca. Ključna je riječ ipak u novcu. Mnogo smo truda uložili da ide nabolje da organiziramo programe i u tim uvjetima. Cilj Saveza Hrvata uvijek je bio da bude središnja udruga koja će ujediniti sve male grupice, sela, civilne udruge, društva. Tim bismo putem trebali pojačano krenuti, a nalazimo se na tom putu, kako smo čuli od Jose Ostrogonca. Ustrojstvo Saveza treba mijenjati po kriterijima modernoga društva, jer je Savez postao stari fosil. Svi oni koji još imaju volju raditi, a ima ih u svim regijama, moramo puno toga promijeniti i u sebi i u svojoj regiji, pa će nam i društvo, valjda, biti sklonije.

Gradišćanska mišljenja o Kongresu Saveza Hrvata u Mađarskoj

Poslije kongresa Saveza Hrvata u Mađarskoj veljek smo pitali i gradišćanske diozimatele kako su zadovoljni sa zgoditki, rezultati skupščine i koje mišljenje su gotovi podijeliti i sa štitelji Hrvatskoga glasnika.

Marija Pilšić, domaćica Kongresa, predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj

Ja velim, ča smo kanili, ča je normalni prijedlog bio, to smo prihvatili. U nekoj mjeri smo uspjeli naš cilj kot regija, zato kad mi smo nastali takorekuć drugim i pelda. Kako mi djelamo, tako zna raditi svaka regija, i ovo je civilnim društvam budućnost, i tako znamo modificirati naš statut i znamo na druge temelje postaviti Savez. Vjerujem u promjene, ja si to mislim da ćedu i te ostale regije viditi oto da se i one moradu registrirati i po registraciji, po tom zakonu moremo obnoviti naš savez. Bojala sam se od burne atmosfere videći to na našoj sjednici u Starom Gradu, isto tako na Undi, i ja znam da naši mladi nisu uprav političari. Ja sam svenek oto rekla, ča i moj tata veli, ziz bubnjom se ne da vrepca loviti. Oni bi bili morali drugačije, taktičnije najprdojti sa svojim prijedlogi, pak bi to laglje prihvatilo Kongres. Ne bi bilo ni ovakovoga natezanja, vikanja jedan drugomu, ki je ča već djelao, a ki nije. Ovako su bile i nekrive riči. Mi smo bili ki smo zbudjali, ki smo počeli sugerirati nove reforme, kad to vidimo ovde polag granic kod naših partnerov u Austriji, Slovačkoj da je ovo budućnost. Medjutim, ja sam i to najpr vidila da sad nij va toj situaciji Savez da bi ovo dosadašnje mogao denas nek srušiti. Ovo mora uzrejati, ove pute moramo izgaziti, a tim drugim regijam moramo pokazati, na to je navezati da se je vridno službeno registrirati ali to pak ne ide nek ovako naglo. Po tom bi rekla da je majuška revolucija odgodjena.

Vince Hergović, poslanik

Hvala Bogu da većina ljudi, kot smo to čuli, je za to da se mora dojt do reformov u Savezu. Ja mislim, iako nij uspješno prikprošao ov naš novi prijedlog kojega smo izdjelali, ali zato se je nešto začelo. Dvapat sam rekao da će morati Savez postati zaistinu glavna udruga, organizacija svih naših društav. Ja mislim nigdor neće srditi ako velim da naši mladi (koji zato nisu tako mladi kad su prik 30-40 ljet) su pokrenuli nove ideje, a nažalost u drugi regija nij bilo tih mladih, nij toga bilo dosta viditi. Suprot toga se ufam da i u tom će dojt do promjenov da će i u drugi regija najprzajti mladi. Nadalje mislim da će se onda nešto ganuti ako svi prihvatidu da to nije vlast, nego služba u Ugarskoj i da ne govorimo samo, nek da i služimo Hrvate. Svenek je vridno skupadojti i ako nek malo učiniš za Hrvate. Ovo je bilo korisno i zato kad su ljudi vidili da ima još aktivistov ki želidu djelati za naš narod.

Ingrid Fasching, najmladja gradišćanska poslanica iz Narde, studentica na Visokoj školi u Sambotelu

Slučajno sam zašla simo, umjesto Kristine Glavanić, ali veselim se da sam mogla dojt. Malo sam umorna od svega ovoga, ali moram reći da za me je ovo bilo jako interesantno i sve novo, kad prlje toga nisam mogla zamisliti kako izgleda ovakov kongres. Mislim da sam nešto dobila i nadam se da ću imati još mogućnosti zopet dojt na slične sastanke Hrvatov. I zato mi je bilo hasnovito ovde biti kad sam nove ljude upoznala, a zvana toga znam sad otprilike kako idu službene stvari. Mi mladi jako malo znamo o sistemi, strukturi naših hrvatskih tijelov, ja sam ovput malo dobila, ali su još ostala u meni brojna pitanja.

Franjo Pajrić st., osnivač Saveza Hrvata u Mađarskoj, prvi predsjednik Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, ovput „vanjski promatrač“ Kongresa

Ovo je sve zdjalavo! Šesnajst ljet je bilo vremena da se svaki učlani ali registrira, no sada ovde dojdu zastupniki regije kade društva nisu registrirana. Ja velim, od 16-imi ljeti ovde se ništ ni minjalo va ovom savezu, popili smo i pojili ne znam koliko pinez i denas će to isto biti. A drugo, ovde sve ča ovo ide je meni jako smišno. Ki je sad ovde peljao ovu sjednicu, zač je ta ovde? Ta gor ne bi smio zeti za to, on je političar. Ča su svi ovde bedaki, pak tumi ljudi da nijednoga ni ki bi se tamo bio posadio? Mi smo civilna udruga, a ne politička. Ni Orbán neće ovde zapovidati, a niti Gyurcsány, pak je gotovo. Ja nisam poslanik, no ali bolje da nisam va vakovom posli, ali mene bi sram bilo. Ovde, kot ja vidim, ne povidadu istinu, došli su simo potrošiti pineze, ništ nisu uredili. No, vrime ide, ča ovi ne vidu? Granice ćedu se srušiti, a ča ne vidimo dalje meru? Ovi stariji ne kanu ali ne znadu ovo primiti? Razumu ovi svi hrvatski ki su ovde? To nek zato pitam kad se nijedan ni javio, zvana dvimi, trimi. Još od Gradišća se je najveć ljudi javilo, na to svenek su prlje htili reć da mi ne znamo hrvatski. Onda se je ovo preminjilo, kolo se je obrnulo. Gradišće je nosilo napredne misli, a ovi drugi kola vuću najzad. No, ja ovo ne razumim ... Prlje su bile regije, od toga boljega si ja ne znam zamisliti, tod je bio jedan človik plaćen, a ki je plaćen, ta mora djelati, a kaj se ne plaća, tote ide jako slabo. No, meni je vridno bilo ovo poslušati, ali ovi su zaostavni ljudi. Svi bi morali simo dojt meru va Gradišće živiti da bi vidili, da bi im se oči otprli, kako i kud ide svit.

tih

Starinci u rodnome mjestu Mate Lovraka

Potkraj travnja članovi izaslanstva samouprave i osnovne škole sela Starina, predvođeni načelnikom Franjom Horvatom i upraviteljicom Csizmadia Lászlóné, otputovali su u Veliki Grđevac kako bi se upoznali s tom općinom, i počeli razgovore o suradnji. Naš dio Podravine, čini se, na dobrom je glasu u tom dijelu Bjelovarsko-bilogorske županije, naime, Grubišno Polje ima suradnju sa Šeljnom, Hercegovac s Martincima, a sada je Veliki Grđevac odlučio uspostaviti vezu s Hrvatima izvan matice, upravo u Starinu. Domaćini, na čelu s predsjednikom općine i njegovim zamjenikom Zlatkom Grdničem i Marijanom Petakom, te predsjednikom vijeća općine Josipom Krmelom, pokazali su gostima znamenitosti Velikoga Grđevca, prije svega one koje su vezane za jednog od najvećih hrvatskih dječjih pisaca Matu Lovraka, koji se rodio i odrastao u ovome naselju. Izuzetno je zanimljiv projekt Lovrakova centra, koji se gradi u blizini naselja, a koji je namijenjen za razvoj učeničkog turizma. U sklopu projekta izgrađeno je nekoliko jezerca, postavljen stari vlak s parnom lokomotivom (proizvedenom, inače, u Budimpešti), potpuno je obnovljena vodenica, i načinjena je obrazovna staza koja prikazuje floru i faunu Bilogore.

Posebice obećava namjera grđevačke Osnovne škole Mate Lovraka da stupi u dodir sa starinskom Osnovnom školom. Starinski su pedagogi pozvani na Lovrakove dane, manifestaciju na zemaljskoj razini, koja se održava početkom lipnja, a sastav Biseri Drave nastupit će na svečanostima povodom dana općine, koje se održavaju u približno isto vrijeme. Grđevčani će, po dogovoru, sredinom svibnja doći u Starin kako bi upoznali naselje, a poslije obostranih posjeta bit će moguće izraditi konkretni program suradnje.

Dojmovi nakon prvog susreta pozitivni su na obje strane. Za Starince je osim toploga gostoprimstva bila najdojmljivija ona pažnja kojom se Grđevčani odnose prema svome velikom dječjem piscu i prema prirodnom okolišu. Domaćini su pak s druge strane bili oduševljeni činjenicom da su se razgovori vodili na hrvatskom jeziku bez jezičnih poteškoća i bez potrebe za prevoditeljima.

t. k.

Mali recitatori

Mali recitatori iz Harkanja, učenici Osnovne i glazbene škole „Pál Kitaibel”, njih šezdesetak, iz godine u godinu sa svojim nastavnica-ma hrvatskoga jezika tjednima se pripremaju za školsko natjecanje u kazivanju stihova na hrvatskom jeziku. Doživljaj je to za djecu i njihove roditelje koji također mogu sudjelovati na natjecanju te se osvjedočiti o umješnosti svoje djece. Već nekoliko godina zaredom natjecanje se odvija pod pokroviteljstvom Hrvatske samouprave grada Harkanja, a tako je bilo i ove godine kad su u ocjenivačkom sudu sjedila i dva zastupnika Hrvatske samouprave. Uz predsjednika, svećenika Ladislava Rontu, sud su činili još glavna urednica Hrvatskoga glasnika Branka Pavić Blažetin te zastupnici mjesne Hrvatske samouprave Mišo Kovačević i Antun Pandur. Natjecanje se odvijalo u tri kategorije. U prvom su se natjecali učenici od 1. do 5. razreda, njih petnaestero. Najbolji među njima bili su ovim redom: *János Gáspár*, *László Csaba* i *László Gáspár*. U drugoj kategoriji natjecali

su se učenici 6. razreda, njih jedanaestero. Prvo mjesto pripalo je *Józsefu Baráth*u, drugo je osvojio *Tamás Újhelyi*, a treće *Nikollett Hajdú*. U trećoj kategoriji natjecali su se učenici 7. i 8. razreda, njih desetero, a prvo mjesto osvojila je učenica *Bettina Gribl*, drugo *Ági Nagy*, a treće *Fülöp Edina*. Nastavnice *Đurđa Geošić*, *Katica Baksai* i *Žuža Gregeš* s pažnjom su pratile nastup svojih učenika. Na kraju se učenicima i roditeljima te ocjenivačkom sudu obratila *Đurđa Geošić*, dopredsjednica Hrvatske samouprave grada Harkanja, koja je svima zahvalila na trudu, a potom su proglašeni najbolji i podijeljene spomenice te prigodni pokloni.

bpb

HARKANJ – Već godinama djeca uče hrvatski jezik u Osnovnoj i glazbenoj školi „Pál Kitaibel”. Najbolji će i ove godine biti nagrađeni: moći će sudjelovati jednodnevnom boravku na Jadranskom moru, u gradu Selcu, s kojim grad Harkanj ima dugogodišnje prijateljske veze i gdje postoji Karlovačko dječje odmaralište u kojem svoj dom već odavno nalaze i harkanjska djeca i njihovi nastavnici. „Jako volimo tamo ići” – kaže nam *Đurđa Geošić*. „Uvijek vodimo djecu koja uče hrvatski jezik, ali među nama osiguravamo mjesto djeci iz osmog razreda koja su se istaknula u nekim školskim aktivnostima, odnosno u športu ili na nekom drugom polju. I ove godine s nama putuje 18 učenika osmog razreda koja u školi pohađaju nastavu hrvatskoga jezika. Putovanje financiraju dijelom roditelji, dijelom pomaže i harkanjska Hrvatska samouprava, pišu se mnogi natječaji, a ni harkanjska gradska samouprava ne zaboravlja svoje putnike. Ovih osam dana prilika su za živi razgovor jer u domu smo zajedno s djecom i učenicima iz Karlovca, pa jezik tada nije prepreka, problem. Česti su jednodnevni izleti. Do sada smo posjetili Vrbnik, Rijeku, Pulu, svake godine posjetimo Crikvenicu, naš zbratimljeni grad, gdje smo svake godine lijepo primljeni. Bili smo već i na Plitvičkim jezerima. Ove godine u Selcu se putuje nakon završetka školske godine, ondje ćemo boraviti od 21. do 28. lipnja. Sada od 487 učenika harkanjske osnovne škole njih 72 uče hrvatski jezik” reče za naš tjednik *Đurđa Geošić*.

HARKANJ – Ovih dana teku veliki radovi na zgradi Osnovne i glazbene škole „Pál Kitaibel” u Harkanju. Kako nas je obavijestio ravnatelj škole *József Kiss Levente*, putem natječaja (ROP-programa) dobiveno je 150-ak milijuna forinti; iz toga će se novca obnoviti stari dio postojeće školske zgrade, promijeniti krovna konstrukcija na tom dijelu te izgraditi četiri nove učionice.

Dan ptica i drveća, 10. svibnja

Nedavno smo se prisjetili Dana Zemlje, 22. travnja; u mnogim su školama na tu temu održana natjecanja ili izleti u prirodu, jer ne smije se zaboraviti da čovjek treba živjeti u skladu sa svojom okolicom. Ptice i drveća također su sastavni dio naše prirode. U svibnju se sve više čuje cvrkut ptica jer do toga vremena već stižu i ptice selice. Napune se stara gnijezda roda, lastavice prave novo.

Neke ptice selice vraćaju se već u veljači, a druge tek u svibnju.

Još u veljači vratile su se ševe, čvorci i neke divlje patke.

S juga Afrike početkom ožujka doleti rodnin mužjak u svoje gnijezdo i pripremi ga da dok ženka stigne, bude u redu. **Roda** će u nj položiti jaja i sjediti na njima sve dok se ne izlegnu čučavci, pokriveni bijelim pahuljicama. Raspon rodnih krila može doseći čak 2 metra i 20 cm, pa kada pada kiša, raširi ih da

zaštititi mladunce. Hrani se žabama, miševima i kukcima, mladim pticama i puževima, kadšto proguta i živu zmiju. U proljeće rode dolijeću u jatima u kojima ih ima više od sto tisuća.

Sredinom travnja vrati se **slavuj** i u grmu gradi svoje gnijezdo od suhog lišća, mahovine i slame. Ženka će u gnijezdo položiti od četiri do šest zelenkastih jaja, a za 13 dana iz njih će se izleći mladi ptići. Slavuj najviše voli parkove, šume, gdje se hrani kukcima, paucima, puževima, bobicama. Nalik je na vrapca, ali je malo veći, grlo mu je bijelo, a prsa, leđa i rep smeđi. Prekrasno pjeva.

Lastavice se vraćaju u svoja stara gnijezda pod strehama kuća, i u njih polože četiri-pet jaja.

Jedino **kukavica** nema nikakva posla. Njoj ne treba gnijezdo jer jaja snese u tuđe, a brigu o svojim mladuncima prepušta drugim pticama, ipak katkad kuka cijeli dan.

Izradila Dijana Kovачić
iz Fifehaža

Znate li ...

... što je ornitologija?

Ornitologija je znanost koja proučava ptice, njihovu građu, način života i podrijetlo.

... da su Rimljani vjerovali kako se lastavica zimi pretvara u žabu.

... da rode prezimljuju na krajnjem jugu Afrike, kod Rta dobre nade.

... da slavuj može pjevati od 20 do 24 različite kitice.

Odgonetni zagonetke!

*Kad ova ptica dolijeće,
nosi nam toplo proljeće.
I staro gnijezdo znade
za svoje ptiće male.*

*Kad ova ptica odlazi,
hladna nam jesen dolazi,
a ona zimu dugu
živi na toplom jugu.*

Vazda kuka, a nevolja joj nije?

Naša baba noću bdi, a danju spi?

Humor

Hvalisavci

– Mislim – kaže Anica majci – da naši susjedi nisu tako bogati kao što se hvale.

– Kako si to zaključila?

– Provirila sam kroz prozor i vidjela ih kako oboje sviraju na jednom klaviru.

Glazba

– Koje glazbalo najradije slušaš?

– Zvono za objed.

MOHAČ – Gosti mohačkih, šikloških, pečuških i komlovskih vatrogasaca, 6. svibnja u Mohaču i Olasu, bili su prijatelji, vatrogasci iz Vukovara, Belog Manastira i Osijeka. Oni su se našli na Ribnjaku na domak sela Olasa, na tradicionalnom susretu vatrogasaca ribiča, gdje se pecalo, zabavljalo i družilo uz izvrstan čobanac što ga je skuhao najbolji kuhar među mohačkim vatrogascima Petar Barac.

MOHAČ – Nastavnički zbor mohačke Srednje stručne škole Miklósa Radnótiya sa svojim prijateljima iz belomanastirske gimnazije putuje na obalu Jadrana, gdje će boraveti tri dana, od 26. do 28. svibnja, pogledati kulturno-povijesne znamenitosti grada Zadra i okolice te posjetiti jedan od najljepših hrvatskih nacionalnih parkova Paklenicu. Izlet organizira profesorica Marija Prakatur.

MOHAČ – I u Mohaču, u Srednjoj stručnoj školi Miklósa Radnótiya i u Gimnaziji Károlya Kisfaludyja 25. svibnja održat će se matura iz hrvatskoga jezika. U obdavlje srednjoškolske ustanove već godinama učenici uspješno polažu maturu iz hrvatskog jezika, a za njihovo jezično znanje brine se profesorica Marija Prakatur.

KUKINJ – Uza sudjelovanje momčadi Kukinja i Duboševice, 7. svibnja održan je međunarodni ribolovni turnir. Kukinjčani i Duboševčani stari su i dobri prijatelji koji iznalaze načine druženja, pa su i ovaj turnir iskoristili za to. Kako saznajemo, ulov je bio više nego dobar, ulovilo se mnogo ribe na malomskom jezeru. Ni za objed nije izostala riba pripremljena od iskusnih kuhara, i pojedena u slast.

KERESTUR – Osnovna škola „Nikola Zrinski“ u Keresturu organizira ispit iz hrvatskoga jezika za učenike 7. razreda. Učenici će 29. svibnja trebati dokazati svoje znanje iz određenih područja jezika, većinom iz tema prvoga stupnja državnog ispita. Ispitivanje je neka vrsta predispita kako bi se provjerilo znanje s kojim bi mogli dospjeti na državni ispit nakon osmog razreda, te da bi se još nadoknadilo ono što je potrebno.

SUMARTON – Povodom Dana djece sumartonska osnovna škola 30. svibnja organizira jednodnevni izlet u arboretum Budafa, kamo će otputovati malim šumskim vlakom. U prekrasnoj prirodi peći će slanine, zabavljati se uz razne športske igre. Najspretniji će biti i nagrađeni.

Treći sastanak bivših i sadašnjih tančošev u Kemlji

Pavao Behon s ponudjenom slikom za šaćanje, ku je dobila Eržika Pormüller

Otkidob je utemeljeno Kulturno-umjetničko društvo *Konoplje* u Kemlji, kot da bi se bio povećao interes za hrvatsku kulturu u tom sjevernogradišćanskom naselju. Gušći su hrvatski sastanki, kade se hasnuje naša rič, a nekako i mladje generacije radje dojdju skupa pri različiti prilika. Tako je bilo i 22. aprila, subotu, u mjesnom kulturnom domu, kada je ovo društvo pozvalo sve bivše i sadašnje, a morebit i buduće hrvatske tančoše na spravišće. Pri takovi priredba svenek nastupaju domaća društva, od najmladjih do najstarijih, a ov spektakl je najgledaniji i najatraktivniji, kao uvod u cjelonočno mulatovanje, sprijateljavanje. Ovpud su dica prva začela pred pozornicom šareno plesno predstavljanje, a od školske direktorice Julike Andirkó-Nagy smo mogli čuti da još i u već grupa teče plesno zanimanje, pomoću učiteljic Elizabete Pormüller i Lidije Hoffmann, a vrijeda će škola raspolagati i tamburaškom grupom. Tomu se najbolje veseli KUD *Konoplje* jer će biti riješena i instrumentalna pratnja. Ovo društvo pod dirigiranjem Francija Nemeta

Školski plesači jur sada su običanje „Konoplju“

skuplja med svoje rede većinom sridnju i zreliju generaciju folklorošev. No, i ovom prilikom su pokazali i potvrdili oduševljenost ter da ljubav prema tancu i jački se ne skriva u ljeta ili starosti. Znamda i mladji folkloroš bi mogli nastati zavidni, jalni, kako ovim izvodjačem danas prezgrišno idu koreografije ter i čisto vokalno jaćenje. Pravoda, jer med njimi su čudami i kotrigi pjevačkoga zbora *Mali Dunaj*. Oni su se takaj veselo zajačili za dobru volju. Ov večer su mogli Kemljanci drage goste pozdraviti u svojem krugu, svirače iz Beča, ki su bili besplatno došli muzički zaslatkiti gradišćansku noć. Slavonci, Dalmatinci, ki činu danas ov tamburaški sastav, svi su obrazovani ljudi, inženjeri, doktori. Oni, napustivši svoje dome u Hrvatskoj, svoj žitak i egzistenciju su našli u austrijskom glavnom gradu, a iz hobija dojdju skupa i s muzikom, sviranjem smanjuju u duši žudnju za rodnim krajem. Kada su oni malo počivali, Edita Šej je guslala na sintetizatoru, ka je zato poznatija po sviranju na harmanija. Nijedan bal u Kemlji ne more minuti prez tombolov, a zato imaju bezbrojne sponzore ki dobrovoljno nudjaju različite stvari. No, ovput najinteresantnije su bile one nagrade ke bi si svaki znamda rado zeo domom. Jedna je bila ona šunka ku su uz aplauz donesli jačkari do pozornice i za ku se je moglo šaćati koliko kilogramov ima. Najbližnju kilu je pogodila jur i prlje spomenuta jurska Edita Šej, ka se je jako veselila ovomu daru. Druga nagrada je bila djelo naivnoga seoskoga slikara Pavla Behona, i licitirat se je moglo kakova more biti cijena te slike. U tom šaćanju je najbolja nastala učiteljica hrvatskoga jezika Eržika Pormüller i zato je mogla sobom zeti ne samo Behonovo djelo nego je mogla i zaplesati valcer s umjetnikom.

Tako prez pretiravanja moremo reći i na ovom hrvatskom sastanku smo u vrućoj atmosferi prekoraknuli polnoć, a ki je tote bio, već se pravoda redi na četvrti sastanak negdašnjih i sadašnjih folklorošev, još jednoć u Kemlju.

-Timea Horvat-

Po starinski način je nošena i predana šunka

Zbirka prisičkih narodnih jačak

Vazmeno predstavljanje pjesmarice

Vjerojatno jur izdavno nisu tako gusto sjedili Prisičani i svi njevi gosti u domaćem kulturnom domu, kot na Vazmeni pondiljak, kada su Hrvatska narodna visoka škola i prisička mjesna samouprava pozvale na predstavljanje pjesmarice *Kad si Dolinci zajaču – Prisika je lipom mjesti*. Za osnovno raspoloženje su na početku programa zasvirali mjesni tamburaši, potom pak je načelnik Janoš Grüll pozdravio sve nazočne i peldodavnom nazvao ovu inicijativu da je Mirko Berlaković došao iz Austrije pobrati prisičke jačke, a za izdavanje ove knjižice mu je ponudjena pomoć austrijske Narodne visoke škole Gradišćanskih Hrvatov. „Cilj nam mora biti oto da Gradišćanski Hrvati koji imadu jedan jezik, jedan narod u već djeli, da zopet budu jedno tijelo. Zato nam došla sada prilika u Europskoj zajednici da si stare pute, stare ceste nanović uzidjemo da si veze med naši seli i ljudi još bolje učvrstimo” – je naglasio prisički prvak. U ime Narodne visoke škole predsjednik Joško Meršić je predstavio sabirača i autora pjesmarice Mirka Berlakovića, komu je jur ova druga jačkarna zbirka. Prva je bila knjižica *Borištofske jačke* i izašla je u Željeznom 2004. ljeta. Ujedno je hrabrio i osigurao autora da je Narodna visoka škola spremna pomoći i nadalje „ako se koč još nešto vandaje”. Da ne bude sve samo u prozi, u drugom trenutku su se poredali na pozornici dičaki, junaki i muži KUD-a *Zviranjak* i ramen uz ramen su prikazali kako se je negda jačilo po naši seli ter kako su naše gradišćanske jačke sposobne za višeglasnost. Kako je i sam autor rekao, ljubav za narodnu jačku dostao je u svojem ditinstvu u zipki od vlašćih roditeljev. Prisičko pobiranje ovoga kinča je imalo tri faze, tri štacije. Kada je mladi Berlaković kot student učiteljske škole dospio u Prisiku pak se je upoznao sa školnikom Habetlerom, pri komu su zabilježene i prve prisičke jačke. I u učiteljski ljeti se je vrnuo u ovo sridnjegradišćansko selo i, zahvaljujući kontaktu

Mirko Berlaković

Mirko Berlaković je zvanaredno dobro poznata osoba ovkraj i onkraj Gradišća. Rodjen je 1941. ljeta u Velikom Borištofu, kade od 1960. ljeta sve do svoje mirovine uči u osnovnoj školi, kasnije pak nastane direktor dvojezične Glavne škole. Suautor je hrvatskih školskih knjig, on sastavlja prvu gradišćanskohrvatsku gramatiku, urednik je školskoga lista Radost.

Od ditinstva je tamburaš, nadalje osnivač ter peljač već tamburaških i pjevačkih grup (ne nazadnje i u Kisegu). Od najranije mladosti pobira narodne jačke, u njegovom arhivu leži većsto zapisanih narodnih jačak. Izdao je zbirku tekstov *Jačke – Teksti hrvatskih narodnih i popularnih pjesam* ter pjesmaricu *Borištofske jačke*. Od 1958. ljeta je

Prisički načelnik Janoš Grüll, autor pjesmarice Mirko Berlaković ter Joško Meršić, predsjednik Narodne visoke škole Gradišćanskih Hrvatov

sa starim školnikom Joškom Hullerom, ki je bio i direktor u šičkoj školi, mogao je ovjekovječiti znova cijeli red hrvatskih jačak. Pokojna članica KUD-a *Zviranjak*, lani umrla Nikoleta Kircknopf, je zbudila ljubav u penzionistu Mirku Berlakoviću za dotično društvo ko njeguje tradicije, obogaćuje folklornu paletu Gradišćanskih Hrvatov. Po njegovu riječi mnogo ljudi mu je pomogao u ovom sabiračkom djelu, med njimi su Cilka Zadrović- Harsányi i nje sin Imre, „od kih je velik dio uvršten u ovu pjesmaricu”. Ali ovde su i imena Lajoša Brigovića, Ferenc Hullera, Jožefa Kornfeinda, Gabike Kutrović-Čenar, Ivana i Magde Berzlanović i Vencija Zadrovića kim je glas razvežen i ki su zaslužni za to da se danas na bijelom papiru vidu teksti i note. U ovoj zbirki je pobrano 80 narodnih jačak, na to je rekao Mirko Berlaković „ako tih 80 uspijemo spasiti, onda se je splatilo da sam napravio ovu pjesmaricu”. Autor je samim Prisičanom i svim ljubiteljem gradišćanske jačke preporučio ovo izdanje s riječi: „Željim čuda-čuda zabav s ovom pjesmaricom da se ove jačke prirastu k vašem srcu, kot su i meni ter da i u nji uživate i prikdate unukam ove zvanaredne melodije. Listajte ovo novorodjeno dite, dajte se dirnuti u srcu kot Dolinci (od Šoprona do Kisega) i zajačite si kot su to učinili naši preci pred 50-imi, pred 100 ljeti ili još i prlje.” I nazočni su primili njegov tanač ter su se do kasne večeri uz nabito pune stole veselili i oduševili se nad znova najdenimi vridnostima prisičkoga lipoga mjesta.

-Timea Horvat-

kantor u različni crikva, uz ostalo i u Kisegu. Autor i suautor je zbirkov crikvenih i ritmičkih jačak. Od 1981. do 1995. ljeta bio je predsjednik Hrvatskoga štamparskoga društva.

Kad si Dolinci zajaču – Prisika je lipom mjesti

*Prisika je lipom mjesti,
A crikva je na visokom brigu,
Naokolo zlate čipke,
Na nje j' sjela tužna gerlica.*

*Kad bi ja tužna gerlica bila,
Miloj na oblok bi sjela,
Dan i noć bi joj spivala:
Ljubiš mene, draga rožica.*

Ovako gluši tekst prisičke jačke čiji se je naslov našao i na omotu prisičke zbirke, u koj je skupasabrano osamdeset jačak. Kako je rekao sabirač Mirko Berlaković, ovo ne kani biti znanstveno djelo, nego svježanj cvijeća, buket kitic iz tih jačak ke su još od naroda jačene, tj. jesu narodne jačke. U ovoj pjesmarici su pobrane i one ke su preobrnute iz ugarskoga jezika na hrvatski, s panonskim melosom, a jesu med njimi i takove ke su novije narodne jačke, kot npr. *Bijela roža je procvala, Va voj hiži divojka, Pismo nosi mali golub* ali *Tuge moje tuge ...* Po Berlakoviću čuda je jačak osvojeno od drugih narodov, a u tom su ključnu ulogu igrali i oni ljudi ki su od Karlovca sve do Bratislave išli tržiti pak su brojne jačke sa sobom donesli. Je i takovih pjesam ke se jaču u samoj Prisiki po već ki varijanta, onda kako bi se ne bili jačili drugačije u drugi naši gradišćanski seli. Takove su jačke *Črni oblak se po nebu šeće, Tri verti zeleni, Uz potočić sam se šetal* (prisvojena jačka po Prvom svitskom boju). Uz tekste se najdu u ovoj knjižici i note, tako je jako dobra pomoć, takorekuć i stručno upućivanje ne samo jačkarnim zborom nego i brojnim muzičkim sastavom ki će se učiti iz ove pjesmarice. Izdanje je pinezno podupirala Narodna visoka škola Gradišćanskih Hrvatov u Željeznom, tiskano je u Mattersburgu. Po formatu i farba ista je kot i *Borištofske jačke*, prva Berlakovićeva pjesmarica. Na naslovnoj stranici najdu se tipične slike iz prisičke svaki-dašnjice.

- Tiho -

Hrvatski dani u Bizonji od 26. do 28. majuša 2006. ljeta

U ovom ljetu 16. put organiziramo Hrvatske dane u Bizonji. Srdačno čekamo svakoga na ov naš festival:

26. majuša, petak:

U osmi ura: *Hrvatska maša* za dicitu
Dopodne: *Hrvatski dan* u školi i čuvarnici.

Naši gosti: Kemljanska dicitu iz umjetničke osnovne škole Igra, naticanje, šport
Večer:

Hrvatski disko u omladinskom klubu Holló
Dj: Petar Mogyorósi i Laci Sabo
Karaoke, nagrade

Za mladinu imamo mjesta za noćevanje krez tri dane u školi.
(Javite se do 10. majuša, da imate smješćaj.)

27. majuša, subota:

Dopodne: *Tamburaši* idu po selu na koli
U 16.00 uri: *Povorka folklorošev* po bizonjski ulica

U 16.30 uri: *Kulturni program Nastupaju:*
Jačkarni zbor Jorgovan
Bizonjska Tamburica
Naša dicitu iz čuvarnice
Školski folkloroš
Umočki tamburaši

Lastavica – medjunarodna omladinska plesačna grupa
Predaja županijske zastave ter fotoalbuma za selo
Spominjanje školskoga direktora Ferenc Schulcza, prilikom 110. obljetnice njegovoga rođenja
Doživljaji mjesnoga zbora Jorgovan kod hrvatskih prijateljev
Početo od 20 uri: *Hrvatski bal* – svira: *Pinkica* iz Petrovoga Sela
Prodavat ćemo tombole, glavna nagrada: jedan tajedan za 4 osobe na otoku Krku.
Ulaznica je besplatna.

28. majuša, nedilja:

Seoski dan okolo crikve pod kostanji
U 11 ura: *Sveta maša* pri kapelici va Nebostupljenje
Naši gosti: Jačkarni zbor *Rosica* iz Slovačke (Devinsko Novo Selo)
Kemljanski harmonikaši
Naticanje kuharov – čekamo familije, društva, prijatelje. Morete se javiti do 10. majuša u kulturnom domu (96-223-235, bezenye@t-online.hu)
Igre za dicitu (Medjunarodni dan dicitu)
Pilo, jilo, sajam i zabava za sve selo.

Hod'te, ljudi, neka budu Hrvati u velikoj radosti!

Gostovanje Starinaca u Sopju

Već dugi niz godina Starin i Sopje, naselja koja leže nasuprot jedno drugom na lijevoj i desnoj obali Drave, njeguju prijateljske odnose. Sopjani su i ove godine pozvali Starince na proslavu obilježavanja Dana Općine Sopje, koja se tradicionalno održava na Dan sv. Florijana, zaštitnika vatrogasaca. Podudarnost nije slučajna, naime, ta općina ima razmjerno najviše dobrovoljnih vatrogasnih društava u Hrvatskoj.

Zajedničko druženje započeto je nogometnom utakmicom između veterana dvaju naselja. Starin, koji inače nema nogometni klub, ni ovoga puta nije se mogao uspješno suprotstaviti napadima Sopjanaca, pa je nadmetanje završilo rezultatom 6 : 2 za domaćine. Čini se ipak da je bilo mnogo važnije ono „treće” poluvrijeme, u kojem su uz jelo i piće potvrđena stara i stečena nova prijateljstva među nogometašima i navijačima.

Na svečanosti sjednici Općinskog vijeća, na kojoj je bio nazočan i Zvonimir Šimić, župan Virovitičko-podravske županije, između ostalog izraženo je obostrano nadanje da će se u roku od nekoliko godina konačno sagraditi most i otvoriti granični prijelaz između Sopja i Drljanaca. Gospodin Zvonimir Šimić je naglasio značenje toga projekta preporadaanja

dravskog područja, što će ga zajednički provoditi Hrvatska i Mađarska, uz veliku novčanu potporu koju daje Europska unija putem natječaja. Zahvaljujući tome projektu, taj dio hrvatske i mađarske Podravine imat će veliku mogućnost razvitka seoskog i ekološkog turizma.

Uvečer je slijedio kulturno-umjetnički program koji su otvorili starinski tamburaši. Domaćini, kao i uvijek, vrlo su srdačno primili program Biseru Drave. Pljesak se orio ne samo između pojedinih pjesama, već i za vrijeme svirke. Sopjanski KUD Podravec predstavio se s tri naraštaja folkloroš, koji su u svojim programima na visokoj razini prikazali izvorne mjesne pjesme, igre i običaje.

t. k.

Slušali ste, čitajte ...

Održano je prvo mađarsko prvenstvo u kuhanju lovačkoga gulaša u kotliću, za novinare. Domaćin je zapravo bio Radio regije, što će reći Pečuško uredništvo Mađarskog radija, odjel za marketing. Zamisao je došla od pokretača kuhanja lovačkoga gulaša za novinare iz Hrvatske, gospodina Vlade Jurića, koji je kao član novinarske redakcije Volim Hrvatsku više puta proputovao kroz zemlju i odlučio se pozvati novinare na kuhanje po svim krajevima Hrvatske. Sve je to krenulo prije šest godina u Gorskom kotaru u Kamačniku, a ove će se godine za hrvatskog prvaka u kuhanju natjecati čak 108 ekipa, da bi prve tri stigle u europsku završnicu. Inače, da je zamisao dobra, potvrđuje činjenica da se danas kvalifikacije održavaju u pet europskih zemalja, 12 zemalja kuha za europsko prvenstvo, a lanjska je pobjednica voditeljica riječkog Dopisništva Večernjeg lista Tamara Opačak-Klobučar. Doznali smo kako ona ima svoju malu tajnu u kuhanju, a govorila je i o tome da se sve može pokvariti u zadnjih pola sata kada se stavljaju začini i obvezatno malo crna vina. Gospođa Tamara je rekla da na maslacu rastopi slaninu, što zalije konjakom, i na to stavi luk i

meso, pa pola sata pri kraju kuhanja dodaje začine, koji ne smiju biti „umjetni”, nego prirodni, domaći: sol, lovrov list, paprika, vino, možda malo šumskih glijiva. U mađarskom prvenstvu, koje je održano u Šomođskoj županiji, u mjestu Hencse, natjecalo se devet ekipa, najbolja je bila ona koja se prozvala ekipom „Prekogranična kuhača”, a tvorile su je Milica Klaić-Taradija (Radio Pečuh) i Suzana Kutin (Radio Osijek). Predsjednik ocjenjivačkog suda bio je međunarodno priznati i poznati László Benkő.

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Branka Pavić-Blažetin, tel.: 72/435-416, e-mail: branka@croatica.hu, NOVINARI: Stipan Balatinac (zamj. gl. i od. urednika), tel.: 79/454-614, e-mail: balatinac@croatica.hu, Bernadeta Blažetin, tel.: 93/383-034, e-mail: beta@croatica.hu, Timea Horvat, tel.: 94/315-479, e-mail: tih@croatica.hu, LEKTOR: Živko Mandić, tel.: 1/256-0765, e-mail: zsviko@croatica.hu ADRESA: 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Tel./Fax: 1/269-2811, tel.: 1/269-1974, e-mail: glasnik@croatica.hu – ZA POŠTANSKE POŠILJKE: 1396 Budapest, P.F.: 495. OSNIVAČ: Savez Hrvata u Mađarskoj. IZDAVAČ: Croatica Kht. RAVNATELJ: Čaba Horvath. List širi posredstvom Mađarske pošte, na osnovi preplate na žiroračun: CITIBANK Rt. 10800014-30000006-10612032, redakcija Hrvatskoga glasnika i alternativni širitelji. Pretplata na godinu dana iznosi: 4160,- Ft. List pomaže Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj. Rukopise, fotografije i crteže ne čuvamo i ne vraćamo. TISKARSKA PRIPREMA, TISAK: CROATICA Kht., 1065 Budapest, Nagymező u. 49.

HU ISSN 1215-1270